

1.4 Ontwikkelingen corona

2021: Het jaar waarin corona niet wilde wijken

Het was een scenario dat eind 2020 niemand voor mogelijk had gehouden, namelijk dat we een jaar later wederom in een harde lockdown zouden zitten. 2021 begon juist positief nadat de eerste vaccinaties voor het coronavirus beschikbaar kwamen. Maar het liep anders. In het vroege najaar liep het aantal besmettingen verder op, ook van gevaccineerden. De bescherming bleek minder goed te werken dan gehoopt. Daar kwam de Zuid-Afrikaanse omikronvariant nog eens overheen. Die zich ook nog eens veel harder verspreidde dan alle voorgaande mutaties.

De gemeente Gorinchem heeft in 2020 noodsteunmaatregelen en compenserende maatregelen getroffen om de gevolgen van de coronacrisis voor de inwoners en bedrijven zo goed mogelijk op te vangen. Ook in 2021 zijn maatregelen getroffen en hebben we veel zaken opgepakt om de pijn voor onze inwoners en ondernemers zoveel mogelijk te verzachten. Zo is er bijvoorbeeld besloten tot kwijtschelding van huurlasten voor de binnensport en zijn buitensportverenigingen gecompenseerd door de gemeente. In 2021 is ook geen huur in rekening gebracht voor terrassen van de horeca.

Om eenzaamheid onder thuiswonende senioren tegen te gaan is het project Netwerkversterking uitgebreid. Tijdens de lockdown waren speciaal voor kwetsbare inwoners de inloopfuncties aan de Kop van de IJbaan en de Wijnkoperstraat geopend. De verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn, mede door de vele aanvullende maatregelen die getroffen waren, goed verlopen. Verder zijn er diverse maatregelen getroffen waarover we de gemeenteraad in de verschillende coronanieuwsbrieven uitgebreid hebben geïnformeerd.

Het kabinet had een groot deel van het steun- en herstelpakket al verlengd tot en met het derde kwartaal van 2021. In het vierde kwartaal van 2021 kwam het kabinet met extra financiële steun voor bedrijven die werden geraakt door de coronamaatregelen die sinds zaterdag 13 november golden. Het kabinet verving de eerder aangekondigde regeling Vaste Lasten Nachtsluiting horeca (VLN) door de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Het doel daarvan was om getroffen ondernemers te ondersteunen met het betalen van hun vaste bedrijfskosten in het vierde kwartaal van 2021. Er kwam ook aanvullende steun voor evenementen die door het aangekondigde verbod niet konden doorgaan. Daarnaast kwam er steun voor de landbouwsector, de culturele sector en de sportsector.

Aanvullende coronacompensatie

Ook in 2021 ervaren gemeenten onverminderd de financiële gevolgen van de coronacrisis. Na het verschijnen van het decembercirculaire gemeentefonds 2020 heeft het kabinet aanvullende maatregelen genomen ter compensatie van deze gevolgen. Het betreft een uitbreiding van het economisch steun- en herstelpakket en het aanvullend steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl. Daarnaast zijn gemeenten in de decembercirculaire 2020 geïnformeerd over het aanvullend compensatiepakket medeoverheden van 16 december 2020. In maart 2021 heeft het Rijk de gemeenten geïnformeerd over de verdeling van de middelen uit de nieuwe steunpakketten en de verdeling van de middelen waarvan in de decembercirculaire 2020 de verdeling nog niet bekend was.

Aanvullend hierop hebben gemeenten in september en december van het Rijk aanvullende coronasteun ontvangen. Ook heeft het Rijk de gemeenten gecompenseerd voor het verlies aan inkomsten als gevolg van de coronacrisis. Hierbij is gekeken naar het de gemiste inkomsten in het jaar 2020 maar ook naar extra inkomsten die gemeenten hebben ontvangen zoals leges uit bouwen en wonen. Gorinchem heeft hierdoor een lagere compensatie ontvangen dan verwacht. Het Rijk zal de gemeenten in 2022 compenseren voor de gemiste inkomsten 2021 als gevolg van corona.

Financiële gevolgen

Onderstaand overzicht met de financiële gevolgen van de coronacrisis is opgesteld. In onderstaande tabel staan die onderdelen opgenomen die invloed hebben op het begrotingssaldo, dan wel doordat de uitgaven hoger of juist lager zijn uitvallen, dan wel doordat de inkomsten zijn tegengevallen of doordat het Rijk een compensatie bood voor de geleden schade. Dit leidt tot een nadeel van € 644.000.

Financiële gevolgen door corona (bedragen x € 1.000)	Omschrijving	Geplande lasten 2021	Werkelijke lasten 2021	Voorziene lagere baten 2021	Werkelijke lagere baten 2021	Compensatie Rijk	Nummer
Programma 2. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer						
1.2	Openbare orde en Veiligheid	120					1
Totaal Programma 2.		120	-	-	-	-	
Programma 3. Verkeer en Vervoer							
2.1	Verkeer en vervoer						
2.2	Parkeren			174	194	71	2
2.4	Economische Havens en waterwegen			90	10		3
2.5	Openbaar vervoer				47		4
Totaal Programma 3.			-	264	251	71	
Programma 6. Sport, Cultuur en Recreatie							
5.4	Musea	29	29				5
5.5	Cultureel erfgoed				13		6
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie						
Totaal Programma 6.		29	29	-	13	-	
Programma 9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing							
8.3	Wonen en bouwen				8		7
Totaal Programma 9.		-		-	8	-	
Algemene dekkingsmiddelen							
0.63	Parkeerbelasting			384	301	52	8
0.64	Belasting Overig						
Totaal algemene dekkingsmiddelen.		-		384	301	52	
Overhead.							
0.4	Overhead	166	166				9
Totaal Overhead.		166	166	-	-	-	
Totaal Programma's		315	195	648	572	123	

1. Het incidentele budget van €120.000 voor extra boa-capaciteit om toe te zien op de naleving en het handhaven van de coronamaatregelen is in 2021 niet besteed.
2. De lockdown leidde ook in 2021 tot het wegvallen van bezoekers aan de binnenstad. Financieel werd dit o.a. zichtbaar door het wegvallen van een deel van de parkeerinkomsten. Van het Rijk hebben wij een deel van de gemiste inkomsten over 2020 gecompenseerd gekregen. In 2022 verwachten wij een compensatie van het Rijk te krijgen voor de gemiste inkomsten in 2021.
3. Door corona is een deel van de geplande riviercruises in 2021 geannuleerd. Hierdoor kwamen er minder kadegelden binnen. Van het Rijk is géén compensatie ontvangen. Ook niet voor de inkomsten die in 2020 niet zijn ontvangen als gevolg van corona.
4. De gevolgen van corona waren vooral zichtbaar in het eerste halfjaar van 2021. Veelvuldig thuiswerken, de gesloten scholen en het landelijk negatief reisadvies zorgden ervoor dat de passagiersaantallen op de veerboten van Riveer achterbleven bij de normaal gangbare aantallen. Dit leidt tot het wegvallen van de inkomsten voor een bedrag van € 275.000 voor Riveer. Het ontstane tekort is volgens de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst met de oevergemeenten verrekend. Dit betekent voor de oevergemeenten (met name de gemeente Zaltbommel) een extra bijdrage van in totaal € 228.000 en voor Gorinchem een nadeel van € 47.000 in 2021. Ondanks het feit dat wij diverse malen bij het Rijk hebben aangedrongen op compensatie voor gederfde inkomsten als gevolg van corona is er géén compensatie ontvangen.
5. In 2021 is een bedrag van € 29.000 aan coronasteun beschikbaar gesteld aan het museum.
6. Aan gebruikers van diverse gemeentelijke panden is huurcompensatie verstrekt.
7. Ook hier geldt dat aan gebruikers van diverse gemeentelijke panden huurcompensatie is verstrekt.
8. Als gevolg van corona zijn de opbrengsten van het straatparkeren € 301.000 lager dan begroot. Van het Rijk hebben wij een deel van de gemiste inkomsten over 2020 gecompenseerd gekregen. In 2022 verwachten wij een compensatie van het Rijk te krijgen voor de gemiste inkomsten in 2021.
9. Er is extra personeel ingehuurd voor communicatie en ondersteuning van de lokale economie, omdat de aanpak van de coronacrisis extra inzet vroeg. Zo konden de geplande activiteiten en het reguliere werk zoveel mogelijk doorgaan. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt voor de beveiliging in het gemeentehuis. Totale kosten hiervan bedroegen € 97.000. Ook zijn er, als gevolg van corona, aanpassingen gedaan op de manier van werken. Deze aanpassingen trokken een behoorlijke wissel op de financiële huishouding van ICT. In 2021 bedroegen de aan corona toe te wijzen kosten voor ICT € 69.000.

Er zijn diverse begrotingsposten die beïnvloed zijn door de coronacrisis, maar waarvoor geldt dat het Rijk de gemeenten compenseert, of dat deze betaald worden vanuit de budgetten die vorig jaar beschikbaar zijn gesteld. Die zijn via de resultaatbestemming doorgezet van 2020 naar 2021, of worden gefinancierd vanuit de reserve Sociaal Domein. Daarom hebben ze geen invloed op het begrotingssaldo, maar voor de volledigheid hebben we ze toch opgenomen.

Financiële gevolgen door corona (bedragen x € 1.000)	Omschrijving	Geplande lasten 2021	Werkelijke lasten 2021	Voorziene lagere baten 2021	Werkelijke lagere baten 2021	Compensatie Rijk	Nummer
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning							
0.1	Bestuur						
0.2	Burgerzaken*	114	76			46	1
Totaal Programma 1		114	76	-	-	46	
Programma 2. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer						
1.2	Openbare orde en Veiligheid	231	160			231	2
Totaal Programma 2.		231	160			231	
Programma 4. Economie							
3.1	Economische ontwikkeling*	435	123				3
Totaal Programma 4.		435	123	-	-	-	
Programma 5. Onderwijs							
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.210	1.601			890	4
Totaal Programma 5.		1.210	1.601	-	-	890	
Programma 6. Sport, Cultuur en Recreatie							
5.1	Sportbeleid en activering	45	5			45	5
5.2	Sportaccommodaties				69	69	6
5.3	Cultuurpresentatie, productie en participatie*	561	107			661	7-8
Totaal Programma 6.		606	112	-	69	775	
Programma 7. Sociaal Domein							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	151	87			175	9
6.2	Wijkteams	9	-				
6.3	Inkomensregelingen*	2.219	1.969			2.303	10
6.4	Begeleide participatie						
6.5	Arbeidsparticipatie*	358	512			458	11
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)					52	12
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+*	146	46			64	13
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-					66	14
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	90	63			90	15
Totaal Programma 7.		2.972	2.677			3.208	
Programma 8. Duurzaamheid							
7.3	Afval	59	-			59	16
Totaal Programma 8.		59	-			59	
Overhead.							
0.4	Overhead*	20	8				17
Totaal Overhead.		20	8	-	-	-	
Totaal Programma's		5.647	4.758	-	69	5.210	

*Bij de gemarkeerde posten is sprake van overheveling van budgetten uit 2020. In totaal gaat het om een bedrag van € 1,1 mln.

1. Extra kosten zijn gemaakt om de Tweede Kamerverkiezingen op een veilige manier te kunnen laten verlopen. Er zijn maatregelen getroffen in de stemlokalen zoals het borgen van een veilige afstand en hygiënemaatregelen. Het Rijk heeft hiervoor zowel in 2020 als in 2021 extra middelen beschikbaar gesteld.
2. Van de Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid is een bijdrage van € 96.000 ontvangen voor de extra controle op corona-toegangsbewijzen. Van dit bedrag is daadwerkelijk € 65.000 besteed in 2021. Het niet uitgegeven bedrag dient te worden terugbetaald aan de Veiligheidsregio. Daarnaast is voor tijdelijk toezicht en handhaving een bedrag van € 134.000 ontvangen en ook ingezet.
3. Met de vaststelling van het re-activatieplan is € 500.000 beschikbaar voor een pakket aan stimulerende maatregelen waardoor we als gemeente zo goed mogelijk kunnen anticiperen op de effecten van de coronacrisis op onze economie en onze ondernemers hierbij kunnen ondersteunen, faciliteren en stimuleren. In de raadsvergadering van december is besloten om van dit budget € 65.000 over te hevelen naar 2022 ter versterking van het kernwinkelgebied in de binnenstad van Gorinchem.
4. Zowel in 2020 als in 2021 zijn er extra gelden ontvangen van het Rijk om de werkloosheid te bestrijden. Vanuit de Arbeidsmarktregio Gorinchem werken we samen aan een inclusieve arbeidsmarkt. Er is afgesproken dat het programmamanagement van de arbeidsmarktregio, inclusief de hiervoor bestemde financiële middelen, te beleggen bij de gemeente Vijfheerenlanden.
5. Het Rijk heeft extra middelen beschikbaar gesteld om steun te kunnen verlenen aan groepen die extra geraakt worden door de coronacrisis. Het doel van deze extra bijdrage was om de negatieve gezondheidseffecten van de coronacrisis zoveel mogelijk tegen te gaan om verdere schade te voorkomen. Gorinchem heeft eenmalig € 45.000 ontvangen voor sport- en leefstijlinterventies.
6. Sportverenigingen hebben activiteiten moeten stilleggen. Dit heeft geleid tot het niet doorgaan van sportevenementen en extra lasten en bij het weer opstarten van de sportactiviteiten. Om de verenigingen tegemoet te komen zijn de lasten voor het gebruik van de accommodaties voor een groot deel van het jaar gecompenseerd (€ 69.000). Het Rijk heeft via een specifieke uitkering € 69.000 gecompenseerd.
7. In 2021 hebben we van het Rijk € 560.000 ontvangen voor de compensatie van de gevolgen door corona voor culturele verenigingen en instellingen. Hiervan is € 73.000 corona-compensatie uitgekeerd aan diverse culturele instellingen en is € 16.000 besteed aan cultuur-educatieve activiteiten.
8. Van het Rijk is € 101.000 ontvangen om samen met jongeren, lokale organisaties en evenementensector volledig coronaproof kleinschalige activiteiten te programmeren op het gebied van cultuur, sport en andere zinvolle vrijetijdsbesteding. Aan het project Selfmade is € 18.000 uitgegeven.
9. Eenzaamheid is door corona een belangrijker thema geworden. Van het Rijk is € 71.000 aan extra middelen ontvangen die op lokaal niveau ingezet worden voor o.a. het leggen van extra contact met ouderen en het bieden van extra helpende handen. Om jongeren uit bepaalde risicogroepen te benaderen en te bereiken is voor de extra inzet van jongerenwerk € 31.000 ontvangen van het Rijk. Jongeren hebben behoefte aan laagdrempelige ondersteuning voor mentaal welzijn. Daarom heeft het Rijk € 44.000 beschikbaar gesteld om de mentale weerbaarheid van jongeren te versterken. Voor de lokale cultuur en buurt- en dorpshuizen is van het Rijk € 29.000 ontvangen. Hiervan is € 87.000 besteed waarvan een deel aan het project Selfmad.
10. De uitvoering van de Tijdelijke ondersteuning voor zelfstandig ondernemers (Tozo) is verzorgd door Avres. De regeling voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud, als het inkomen door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt. Ook voorziet de regeling in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Het aandeel van de gemeente Gorinchem bedraagt in 2021 € 1,74 mln. inclusief uitvoeringskosten. Het Rijk vergoedt de kosten van deze regeling via een specifieke uitkering (SPUK). De Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten (TONK) is bedoeld voor huishoudens die te maken hebben met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomen, en die daardoor noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen en waarvoor andere regelingen niet of onvoldoende soelaas bieden. Avres voert deze regeling uit. Van het Rijk is een bedrag van € 540.000 ontvangen. Tot slot heeft het Rijk, als onderdeel van het steun- en herstelpakket € 22.000 extra beschikbaar gesteld voor de bijzondere bijstand, gelet op de voorziene toename van de armoede-

en schuldenproblematiek. Deze extra middelen zijn ingezet om onze inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen.

11. Als onderdeel van het steun- en herstelpakket is van het Rijk in 2021 € 458.000 ontvangen voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Deze extra middelen zijn ontvangen zodat de reguliere dienstverlening op peil kon worden gehouden omdat de instroom in de bijstand toenam. De bijdrage was ook bedoeld om de dienstverlening aan mensen die als gevolg van de crisis de bijstand instroomden te intensiveren.
12. De VNG en het Rijk hebben afspraken gemaakt over het bieden van financiële zekerheid en ruimte aan zorgorganisaties en professionals binnen de Wmo. De afspraken waren gericht op het zo goed mogelijk organiseren van continuïteit van zorg voor cliënten en het borgen van het zorgstelsel voor de langere termijn. Onderdeel van de afspraken met gemeenten was onder meer dat meerkosten als gevolg van de coronacrisis door het Rijk worden vergoed aan gemeenten.
13. Het Rijk heeft als onderdeel van het steun- en herstelpakket € 64.000 in 2021 extra beschikbaar gesteld voor het gemeentelijk schuldenbeleid, gelet op de voorziene toename van de armoede- en schuldenproblematiek. Deze extra middelen zijn ingezet om onze inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen. In 2020 is hiervoor ook al € 32.000 ontvangen dat toegevoegd is aan het budget.
14. De VNG en het Rijk hebben afspraken gemaakt over het bieden van financiële zekerheid en ruimte aan zorgorganisaties en professionals binnen de Jeugdwet. De afspraken waren gericht op het zo goed mogelijk organiseren van continuïteit van zorg voor cliënten en het borgen van het zorgstelsel voor de langere termijn. Onderdeel van de afspraken met gemeenten was onder meer dat meerkosten als gevolg van de coronacrisis door het Rijk worden vergoed aan gemeenten.
15. Van het Rijk is € 90.000 ontvangen voor extra begeleiding en ondersteuning van kwetsbare groepen.
16. Door de coronacrisis zijn zowel extra kosten gemaakt als inkomsten gemist met betrekking tot afvalinzameling. Met name het restafval is door onder andere het thuiswerken in hoeveelheid gegroeid. Ter compensatie is van het Rijk € 59.000 ontvangen.
17. Om met elkaar snel een overzicht te ontwikkelen en stuurinformatie als gemeente te krijgen, is door het onderzoekscentrum Drechtsteden een monitor ontwikkeld voor de gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid. Hierbij wordt met name ingezoomd op de economische indicatoren van de sectoren en welzijn en wordt regionaal en lokaal informatie verzameld. De kosten van deze monitor bedroegen € 8.000.

Aanvullende coronacompensatie

In 2021 heeft het kabinet aanvullende besluiten genomen in het kader van de coronacompensatie. Zo heeft het Kabinet een aanvullend compensatiepakket corona beschikbaar gesteld (4e steunmaatregelenpakket). Ook heeft het Rijk in zowel mei, september als december 2021 gemeenten gecompenseerd voor de financieel nadelige effecten als gevolg van de coronacrisis.

Het Rijk en medeoverheden hebben afspraken gemaakt over reële compensatie van medeoverheden voor gedeerde inkomsten en gemaakte kosten. In december heeft Gorinchem € 123.000 ontvangen voor de gedeerde inkomsten in 2020.

De gemeente Gorinchem deelt in de kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid en de dienst Gezondheid en Jeugd. Vanzelfsprekend hebben deze organisaties kosten gemaakt voor de coronamaatregelen. Deze kosten declareren zij rechtstreeks bij het Rijk.